

Leander Lindgren, Kriggsund.

- När vi komma dit komma vi i smedja vi. För dä var under byggninga, dom byggde om masugna då de där, å då var dä två gamla smeden som var där förut, han var då me, så vi var två smeder i den där smea då, men dä fanns inte nån kraft eller nå där utan de var en storan pust uppi taket som jag fick dra så här upp å ner, å när jag skulle vila då, annars fick jag slå med en slägga då å pappans hans kunde smi å hjälpa han. Då jag kunde vila fick jag hugga in där då å stå å dra den där pusten upp å ner, å likaså var dä på den andra härden då, dä var lika där, dä var en pust å den å, dä var inte samma härd den där pusten som jag drog. Jo, dä var vila dä. Å dä var bara te å slägga ut järnbitarna å de kunde vara grove ibland å å enskulle smi ut dom då. Men då när jag komma längre fram i byggnationen å så, då fick vi komma fram lite mer nerom herrgårn där, alldeles framme vid masugnen då då satt dom upp en smea då utav plåt som var på taket, plåt, så vi kalla den där för plåtsmea, men dä var ingen kraft där heller, dä var samma grejer där å, vi fick slägga å slå där å, men var dä mycke grovt som vi skulle få ut då fick vi fara till Strömbacka, för dä hade dom vatthamrar å där fick vi smea ut nå grovt där då, ämna te då. Men dä var mycke grovt där vid masugnsbyggninga för dä var tocke där balkar, U-balkar å lite av varje grovt som skulle smis å krökas å lite av varje, å dä var så där då. Men dä vart så då att den där smen som jag hade me han fick sluta han, han fick inte vara i smea för han påstod Lagerholm att han var så lat att han gjorde inte nå. Så då hitta dom på dä att dom skulle höra efter med Hedvigsfors om dä kunde ordna nån sme där då så dom fick en till dit då till

Hedvigsfors. Å jag fick mycke riktigt då en som var kusin till meg, han heta Ivan Lindgren han. Han komma dit han då å vara med oss i smedjan. Då var vi i den där bygginga, å smidde, plåtsmedja, det var närmre de där än till masugnen om dom skulle ha, dä var alltid nånting dom kom å skulle ha gjort från masugna. Ja, mycke järn å balkar å grejer å stag som skulle sättas upp på bygget å tocke där. Nja, å så vart de dä då att dom skulle mura upp pipa, men dä gick dä å flytta den då, flytta uppptill nå annat hus då som är bakom, men dä är nedrivet, där dom gjorde smedja där då, å där har det stått en sån där lokomobil som dom körde med förut som drog blåsmaskin åt masugnen. De var en stor en maskin, dom kalla den där för bilen, lokomobil kalla dom den där för. Men den där eldades med ved han, men han drog blåsmaskin han då. Dom hade nå grejer som drog den där, nån rem i ... där då. ... Jag vet dom var där å elda pojkarna. Ja, emellertid fick vi komma dit då, men dä var bara handpust där då än så länge då. Då fick vi göra de där stora banden dom skulle ha uppe på pipan, dä var 4 tocke där långa stänger, dom var väl en 5 meter långa de där stängera, då skulle vi kröka de där då å te ringar som var så här stor, som var hopsatt med de där bandet då, grova ringar. Vi skulle göra dom först då, välla ihop de där ringarna då, sen då skulle vi sätta ihop de där bandena med de där ringarna, vi gjorde som en spärr då, en spets på den där stånga. Sen krökte vi de där då så där te ringar. Då sått ringen. Sen nästa band satte vi dit å. Å de där skulle vi släpa ner till masugnen då. Ja, vi fick ju hjälp förstås, 4 tocke där långa stänger. Skulle en sätta ihop sista där då, sista spärren då i ringen. Sätta ihop så dä vart runt då. För vi kunde inte sätta ihop de där i smedja då för då hade vi aldrig fått dit et, utan fick ta på långs så där. 1903 var dä. Men då fick vi inte nå husrum, utan vi fick vara där till 1904, för dä var inte en lägenhet

tom då på den tiden, nää. Men då var dä till slut då, dä var sen masugnen var färdig de där, som han, han vart ordinarie smed då för han ville ovillkorligen ha en kvar då som ordinarie smed, men han ville inte nå gärna, för han hade mycke å göra där på Hedvigsfors, för dom hade ju 4 härdar där som dom hade å göra med allahop då, men då säger dom då, för dom skulle arrendera den där smedja då på Hedvigsfors, ... utav bolage, att dä var desamma om han flytta då för dom hade ju pojkarna gamla. På dä vise kom han till Moviken då å var där då. Men te å få husrum dä var krångligt dä. Han sa åt meg då ... då hade pappa farit hem från smedja, han skulle vara hemma, å jag var i smedja. Då ropa han in mig på kontoret då, men jag hade inte varit i smedja på morron, rättarn hade varit dit å ville ha nåt arbete gjort på nåt ... å lite av varje, men jag hade tocke tandvärk att jag orka inte stiga upp på morron utan jag låg då på morron å gick dit efter frukost. Rättarn hade satt en karl som skulle vara me å hjälpa meg. Å så var dä avlöning den där dan, dä var en lördag. Jag skulle ha avlöning å fara hem jag å sen då, men jag fick väldigt å höra av inspektorn för att jag inte hade gått ut om morron då. Då hade rättarn varit dit å skvallrat för inspektorn. Å han skällde på mig. Men jag svaran ingenting, men jag sa, ja, vi har inte flyttat hit än å nu far jag hem sa ja, å då råder jag min far att han inte ska flytta hit till Moviken. Dä sa jag innan jag gick ut, men jag vart inte långt på gårn förrän han ropa efter mig å skicka en efter mig att jag skulle gå in tebaks igen å då sa han så här, nu ska han ta en häst sa han med sig å så kan en köra över skogen tills en kommer upp ... för dä var mycke vägar i skogen då å körde kol, för dä där var på våra dä, kör över skogen å ta en släde, kälksläde å så ska en ta hit nå grejer som en kan lassa å så ska jag skicka två karlar med två hästar på måndan sa han, som kan hämta möbler å tocke där grejer.

Nja, sa jag, jag vet inte jag. Men gå inte å ställ nå elände sa han. Men jag for dit emellertid ja, men jag for tebaks på måndags morron jag, men de där karlarna hade inte kommit dit än då, men dom hade gjort sig i ordning hemma då å skulle flytta. Å då, å jag komma hit till Moviken. Jag hade pärer med mig ja, jag hade 5 tunner pärer i släden ja, å då hade dom lövat att dä skulle va tomt i en lägenhet, men dä var ingen tom. Jag fråga om inte en som heta Prinz skulle flytta undan så vi skulle få den lägenheten vi då, men dä var inte tomt alls. Då for jag te stallet med hästen där gamla smen bodde, han bodde där i källarn där då för vi var bekant me dom. Sen for jag te stallet. Då säger jag åt stalldrängen så här, nja, dä blir nog inge flytta av sa jag, för nu ska jag fara å ringa te Hedvigsfors å säga åt far att han inte flytter, för dä finns ingen lägenhet tom. Jag så så åt stalldrängen då. Ja, dä finns ingen tom lägenhet som nån har flyttat ur ä sa ja, Men han var in till inspektorn å skvallra å tala om de där han då. Då fick jag ytterligare dit till han å tala vid han då över de där då, att jag skulle inte bry mig om tocke där ja, för det var han som ordna med husrum å så där. Ja, dä finns ju inte nå å bo sa jag. Å ska dom flytta undan för oss blir dä bara ovänskap å elände dä å sa ja. Jo, sa han, gamla smen ska flytta ur den lägenheten. Å då var dä en gammal kåk nerom efter vägen där, å där var dä ett rum uselt. Dit ska han flytta nu sa han. Ska han dä sa ja. Ja, jag har sagt till åt en jag. Ja, men jag vart jalu på de där jag förrän jag såg att han höll på å flytta undan då. Men inte vart dä nå målat å tapetserat å ordnat i det där rummet åt han, för dä var bara ett rum. Men han fick den där lägenheten. Men inte vart dä nå målat å tapetserat då heller när vi flytta in där heller. I lägenheten heller. Så då blev dom sura för att vi skulle ta lägenheten från dom. Å vi har ju inte gnagit oss dit heller, utan dä var ju inspektorn som ville ha

dit oss. Men dä vart då så i alla fall då. Så jag brydde mig inte om å ringa ja, utan jag tänkte att dom får väl ordna dä bättre sen. På dä viset gick dä när vi kom dit. Men dä gick bra nätt att vi skulle flytta dit. Å dä andra skulle flytta ur rum för oss så vi hade lägenhet där vi bodde.

- Var låg den här lägenheten ni fick nånstans?

- Ja, invid kasern, på hitre ändan åt vägen till, där fick vi lägenheten. Å den där lägenheten där den gamla smeden fick flytta, han stod efter vägen han bortvid den där gårn, dä var två rum dä. Men då skulle dom bygga uppåt Högmyren, timra upp nyan lägenhet där, dä var två lägenheter å så var dä ett rum uppå. Då fick den där smeden flytta dit då när dä vart färdigt å dä fick en. Så då vart en då nöjd då, på dä vise.

- Bodde ni kvar i Vitkasern sen?

- Ja, bodde där vi då. Ja, vi bodde där tills mina föräldrar dog. Dom bodde där all sin tid då. Han var född, min far 1860 å mor 1864 så dom hade varit över 100 år om dom hade levat.

- En sån där lägenhet i Vitkasern, hörde några bodar eller land eller källare till?

- Nej, vi hade ko vi, han fick utfordring utav bolage, hö å halm så en kunna stilla en ko då för ingenting. Dä var ju som förmöner de där då. Å så var dä källare där, dä var bra källare där innunder där. Inte var dä nå vidare med ut... då på den tiden, dä var mest en bod dom fick bygga själv. Dä var inte nå annat än vedbod dom hade te å ha ved i. Dä var dä. Men dä var bra ändå te å få hö då te koen å inte krångla å slå å tocke där. Jag vet inte hur dom räkna de där på dan då. Han hade 2 kronor om dan då, 20 öre i timmen då, smea, å jag hade 1.30. Så jag tjänte en 29 kronor å så där i månan. Å far hade 50 då. Å var dä 5 veckor kunde dä bli lite då, för dä var löninga på 5 veckor

ibland, så dä var inte gott å leva på den tiden heller. Men vi hade en bror till då. Han börja på å arbeta han å å tjänte lite han å så dä vart lite bättre på den tiden då. Jag vet att när vi flyttade från Hedvigsfors, dä var årsräkning där. Han fick inge pengar där, han fick skriva upp på affärn, han hade bok där då när han börja där då. Då var pappa skyldig där då, han var skyldig en 150 kronor på den där affärn då när vi skulle flytta, men han kunde ju inte betala, inte hade han nå å betala nå då, han var ju svåger med handlarn där då, så han sa då, ja, sa han, dä är väl inte sån brådska dä. Du får betala de där efter som du kan tjäna å betala, du får betala av et som du kan då sa han. Så dä vart fort nog betalat de där då, för vi tjäna lite vi å, så de vart lite mer pengar då på dä vise då. Så vi vart ju fri de där skulderna då på dä vise.

- Fanns det nån affär i Moviken när ni kom dit?

- Nej, det var det inte när vi komma dit ä, då fanns inte nån affär, vi hade en vid ... han heta Högberg den där som hade i Korsväga då, fick gå dit å handla. Käringen fick gå dit å handla, för karlarna hade inte tid, för dom arbeta. Å dä var inte så långt. Dä är inte så långt dit, ja, dä är väl kanske en halvmil dit. Ända till Strömbacka för där är en affär å. Men hon gick nog till Högbergs för dä mesta.

- Var det inga varor som bolaget tog hem åt er på Moviken?

- Nej, dä var det inte. Dä fick en skaffa själv. Ja, strömming. Ja då båden börja på å gå, då fick vi köpa strömming för Smith han var kapten på båten då. Han bruka ta upp han då å hade en bok. Man fick beställa strömming utav han då å en del tog hela fjärdingar, å en del halvfjärdingar å tocke där strömming. Den var inte så dyr på den tiden ä. Jag vet inte vad vi gav för en fjärding strömming. 2 kronor eller så där, 2.50. Så han körma med det där han då. Men han visste ju inte

vad dag han skulle ha den där strömningen för han skulle ju komma från stan han upp till Näsviken å då skulle han ha med på pråmarna hem då. Men då hade han den principen att om han hade strömning då blåste den där båten två signaler, å då sa han, men nu har han strömning sa karingen då. Då fick dom ta hinkar å så var det te å springa ner till sjön. Då var dä strömning. Så då mätte han ut dom då, då hade han boka då Smittens fru var där å skötte boka å pricka för var å en då som tog ut då. Å sen la han ut de där på kontoret då å så drog inspektorn av de där på avlöninga, så då fick en rätt för strömningen på dä vise. Men jag var inte kvar nå länge i Moviken för jag, ja, jag har talat om de där förut.

- Ni reste ut sen?

- Ja, jag sluta, dä var så lite betalt tyckte jag.

- Men ni kom väl tillbaka sen?

- Ja, jag komma tillbaka. Jag var borta ett par gånger, men jag komma tebaks. Men dä fanns ju inte nå arbete där, å ibland så gitta jag inte fråga efter nå heller, så jag, så han var ju lite sinnig på mig då förstås inspektorn. Jag for å bråka å krångla på de där vise. Han hade helst velat ha kvar mig i smedja han då. Men dä var mycke bättre te å komma ut å tjäna ute. Jag fick komma till Agby å tjäna där, å där fick jag 30 öre i timmen, 3 kronor om dan. Dä var skillnad mot 1.30 om dan. Å likadant uppe på Saltvik fick jag 2.75 om dan. Dä var dagpenning där. Dä var lite bättre. Å jag förstår inte heller jag, jag vet vi byggde dansbana här, för dä var ingen dansbana här förut, då byggde dom nere i hagen nermot sjön här, då köpte vi virke utav en som hade såg uppe i Gårdsmyr då, å då var vi 52 pojkar som betala en krona var te de där virke, vi fick virke för 52 kronor utav den där. Det var tocke där spontat virke, dä var 1" virke, så dä var tunnt, så då var dä mycke pojkar där i Moviken å arbeta. För dä var mycke å göra

nere vid sjön å på den tiden när dom byggde masugnen, så dä skulle skötas dä å. Dä skulle kolas å dä skulle läggas in miner å dä skulle läggas in kolugnar för dom skulle ha kol å förstår du te å dra på den där masugnen då, så dom hade fulla kolhus då å bakom kolhuset var på täkta hade dom tippat så där var fullt av kol där å. Å då hade de där unga pojkarna, dom var där då som hade ledit nere vid sjön då å jobba. Å en del var med på masugnsbygginga å. Så dä var gott om arbete. Å så kom alltid tocke där luffare dom kalla, å dom fick arbeta som kom, för dä fanns mycke å göra, för dä var å hugga kastved åt kolugnarna nere vid sjön, så dom tog in dom. Å dä var tocke där kojor nere vid vid sjön. dä var två stycken nere där. Där fick dom ta in då å ligga där då. Å där fick dom koka å dom mådde bra där dom. Arbete fick dom å. Men dä var ju många som inte var nå länge utan när dom arbetat å fått nån krona stack dom iväg igen å så kom dä nya sen då. Så dä var ju gott om arbete då. Fast inte var dä nåt betalt, dä var dä inte.

- Då fanns fortfarande dom här oxarna som drog lassen i Moviken?

- Ja, dom var där dom då. Så dom skodde vi. Vi fick göra skorna först åt oxarna i smedja då förstås. Dä var framskorna, dom var krokig så här då, å så bak var platta, bakskorna med en pigg mitt i, för dom skulle ha dom på vintern när det var halt då förstås. Sen fick dom sko dom där då, Hultman, han hade nån pojk till hjälp å så hade han nån pappa då. Då hissa dom upp dom så dom satt å hängde. För annars hade de inte gått ä, för dom kunde sparka å. Jo. Då hade dom tolv oxar, tocke där oxar som skulle skos, skötas med. Ja, dom där oxarna gjorde nog rätt för sig dom. Dom drog malmen från sjön där då. Dä var bra tunga lass. Dä var så mycke rörer så, dom bytte om då, dom hade två lag, dom hade 6 oxarna i farten. Dom komma upp med en då på masugnen då å då tog dom ifrån dom där å körde upp dom då, å så luta dom där vagnarna, så gick dom ut på tippen själv dom där vagnarna, så

tippa dom av de där då. Sen sköts dom tebaks å så åkte dom ner te sjön. Men då hant dom inte ner med de där oxparet förrän dom var nere igen å tog två vagnar te, förrän dom lassa dom där å for upp med dom. Så då hade dom 3 oxar nere där som stod å vänta. Då tog dom dom då å körde upp med. Oxarna var så mager att dom var bara ben. Men då vart dä på slutet dom fick de där loket då å börja på å köra med de där. Dä vart ju bättre. Det var mycke småpojkar som fick arbete. Dom var bara pojkar. Dom gick i skolan å fick köra kol, då fick dom vara 2 då om hästen. Friberg har talat om et, för han var med han, han var en tocke där han som fick köra kol, köra ur kolugnarna.

- Jaså, det har jag inte hört?

- Jodå, han var med å körde mycke kol. Ja, men så var de dom som var små, dom fick vara 2 dom om en häst å hjälpas åt å bära. Dom krafsa i nå fat, å så var dä handtag på de där fatet, så fick dom bära de där bägge två småpojkar, hade en pall då som dom fick stiga på för kolkärrorna var bra hög, så dom nådde inte upp, fick stiga på den där pallen då å tippa i fatet då. Å när dä var slut i kolugnen var dom svart som korpar. Dä dingde väldigt när dom krafsa ur kolen. Å inte var dä nåt badhus eller nånting så dom kunde bada. Jag vet inte hur dom gjorde på kvällarna, för dom fick väl tvätta sig på kvällarna. Men dom vart väldigt svart. Dä var bättre när dom körde kolet som låg ute på backen, när dom kola ute, dä var bättre dä. Ja, de där småpojkar hade väl inte mycke betalt, dom hade kanske 50-60 öre per dag när dom körde. Å dä var inte mycke dä på den tiden.

- Kan ni berätta nåt om arbetet i masugnen sen den hade kommit igång igen?

- Ja, jag sitter å funderar på dä jag. Ja, dom fick ju beställa platser där då. Dä var ju de gamla masugnskarlarne först då, dom fick ju sina

platser där då å. Då skulle vara 4 nere i hyttan, nere i som tappade ur järn å slaggen å tocke där. Så skulle dä vara 6 på rostugnen som brände malmen där å spetta. Påskjutare 2 per skift, 4. Å 4 i kolhuset som körde upp på kransen. Då var bra många. Jag tror dä var en 32 man som var där. Å så maskinisten då. Å så var en som körde ut järnet å. Ja, dä var en 32 man som fick jobb där då när dom drog på den där masugnen då. Men bygginga var modernare än dä var förut, så dä vart värre fart, dä vart mer å göra å. Dom hade gjort grövre former å allting, så dä vart värre fart än dä var förut. Förut vart dä bara en 15 sättningar på skiftet, men sen då vart dä ända upp till 24. Å på slute gick dom ända till 30 i sättningen. Å dom som var i kolhuse skulle fata i då de där två korgarna å skjuta fram då till den där björn när han gick upp med de där. Då vart stort dubbelt som dä var förut å göra. Men dä vart ju lite mera betalt. För dä vart ju organisation. Sen vart dä ju dyrtid, kriget komma, då fick vi ju tocke där dyrtidstillägg, dom som hade nå barn, dom fick ju barn. Men dä var ju bra med arbeten i masugnen. Å hett var dä. På sommarn var dä så hett på kransen så dä var ju inte så många som ville vara där heller. Då var bäst att kola i kolhuset, för där var dä kallt å svalt. Å på malmbacken å skjuta malmen, dä var tungt dä å, men då var vi ju 2 som var där å sköt. Men dom drog in på de där så dom hade ju bara en där på slutet. För dä skulle dras in å. Å arbete öka å dä skulle dras in på folket. Så dom satte in maskiner vid kolhuset å så skulle dä bara vara en där då å sköta de där då. Ja, jag var där å på slute i kolhuse när den där maskinen komma dit, å vi trätte å stog i, men vi hade ingenjörn från Iggesund å som var där, han hette Holmberg han. Han hade skickat maskin som vi skulle ha där i kolhuset, men dä var ju så mycke å göra ändå, för man fick stå i så man nästan vart tokig, han kunde sova när en kom hem då. Å dä gick ett tag de där

de gick bra nog då, men då fick vi en karl då te slut som skulle hjälpa oss. Men dä var nätt dä. För dä skulle vara kol som dom fick köra upp i pipan, annars brannt dä undan så dä sjönk där då neri då. Men då skulle den där karlen vara på malbacken å hjälpa malmskjutarna men vi stog i med de där vi å vi hade möte där på kontoret å bråka med de där då, men te slut då så häkta fackföreningen i alla fall på de där då att dom skulle sätta dit två stycken som skulle stå där å kontrollera om dä var nåt å göra de där eller om dä inte var nå å göra. Då vart dä inspektör Hahne som skulle vara på bolagets sida å så var det ordförande i fackföreningen den andra, fick vara där. Ja, dom börja på förmiddan på morronen då å då var dä en gubbe som heta Sved. Han hade de där skiftet på förmiddan han då. Å jag skulle ta över kl. 2 på eftermiddagen. Då fråga jag. Hur går dä för dig sa jag. Dä går bra dä sa han. De var en tocke toking som hade med på bolage när jag höll på å arbetade. Jaså säger du det, sa jag. Ja, då hade jag bror min som var där å fick köra upp tocke skrojärn han emellanåt, fick köra upp på kransen han. Han for upp med de där skroa var enda gång. Jag tog emot de där i början. Men då var dä en maskin som stod väldigt uselt till. Dä börja på å bli slut på kola där, men då skulle en skotta så en fick skjuta in den där maskin inne i rasen, då fråga jag de där karlarna, hur ska jag göra nu då sa jag, ska jag skotta in maskin eller ska jag flytta den på ett annat ställe där dä är bättre å ta. Då säger den där ordföranden. Du ska göra precis som du brukar göra när du är här ensam sa han. Ja, då gör jag dä då sa jag. Jag tog å skotta in den där ja. Men dä gick sakta de då förstås. Å dä börja å driva uppå kanten å jag hade förbindelse med hur dä var uppe på kransen. Min bror for å åkte upp han, han tala om för mig han hur djupt de var drivit de där. Å dä gick på de där. Till slut var dä inte hyttdrängarna som gick upp på kransen

å titta. Då var dä så djupt nere i pipa att dä höll på å gå nerom cylindrarna, å cylindrarna var röd. Å då komma han ner i kolhuset å säger så här. Hur är det ni gör nu då sa han till masen. Skall ni bränna cylindrarna eller ska ni göra nå ...? Å han uppå kransen å titta. Å ner tebaks. Det här går inte. Å då var han inne i masugnen å skulle tappa ur järnet så det vart stopp då. Slog av allting då förstås. Då säger inspektör Hahne, men nu får inte maskin stå under tiden utan nu ska vi köra, för dä var en ångmaskin nere i där som drog alltihop då, nu kan vi köra under tiden vi fyller på pipa. Då säger den där som var med maskinen då. Dä går inte för maskin går för fort. Dä går inte. För då blir dä bara slarver sa han. Nä då, dä ska gå. Du får köra sakta sa han. Inte går väl dä. Men är dä så du vill ha dä på dä viset så. Han drog på maskin å blåsmaskin höll på å gå så här han, å rätt som dä var så sprack den där ventilen å dä rök. Luften spruta i take. Men då. Då skicka dom bud på inspektorn. Han var nere i kolhuset än han å stog där å titta genom springorna. Då sa han åt honom. Ja, nu är dä slut med maskin, med blåsmaskin å för nu gick ventilerna, dom rök i take dom å vädret går i taket. Då fick dom slå igen alltihop då. Då kunde dom laga de där, för dä var läder då i ventilerna å så var dä träluckor, dom var väl så här stora luckorna, så öppnades dom när dom skulle skjuta, då hade dom inge läder heller så dom kunde laga de där. Dom fick fara å leta tocke. Till slut var dä dom fick ta en bil å fara till Strömbackas affär å köpa. De fick stå nära två timmar alltihop. Å dä vart ... å kallt i pipa för inte dä var nå värme. Å dä vart ju väldigt de där. Men då vart dä ändring. Då säger Tryggen. Men nu ska vi skicka nån rapport på de här, men nu ska vi resonera inspektorn å jag hur vi ska skriva den där rapporten så han blir lika nu då. För jag förstår att inspektorn ska lämna åt arbetsgivarna å jag skalämna in till fackföreningen sa

han. Ja, dom gjorde en rapport då på de där. Å han skicka till Iggesund. För Iggesund stod ju för de här då. Moviken då. Ja, då stod inte på då förrän ingenjörn där från Iggesund komma upp. Då kom han hit å var här två skift. Då kom han ner till kolhuset då å sa. Ja, sa han, ni har vunnit den där processen. Då är nog för stritt å vara bara en sa han. Ja, det har jag sagt länge sa jag. Då är vi som har haft reda på de som har stått här å jobba med det här, men dä begriper ni inte ni sa jag utan ni skulle driva igenom de där. Ja, ni ska få hjälp nu sa han. Då vart dä hjälp då dä viset. Då var dä bra te å vara organiserad den gången, men annars hade det inte gått ä. Njä. Dä var ju alldeles på tok de där, en kunde ju inte sova när man gick hela skift, för en var i lag å arbetade med ... då. Dä var ett elände. Men dä gick ju bra länge dä innan dä vart ändring.

- Vad har ni arbetat på för andra ställen i masugnen?

- Ja, när jag var yngre, på den tiden jag var ute i världen å komma tillbaks då fick jag masugn. Jag har varit i rostugnen vid spettninga där, å så var jag nere i masugnen vid hyttan, hyttdräng å så var jag järnslagare. Dom slog av järnet, dom stora flakerna satt ihop dom, dom skulle ju tas sönt de där, så dä vart liksom packer så här långa å så här breda. Tackjärn kalla vi de där. Så skulle dom slås av de där. Jag hålla på med de där å ett tag. Då hade vi en slägga som vägde en 50 kilo som man skulle ha å slå av de där med. Å då var dä tungt värre då å få av de där. Men jag var ung då å örka lite så jag klara upp de där.

- Arbetet i rostugnen, kan ni berätta om det när ni spettade där?

- Ja, dom brände malmen utav gammalt då brände dom malmen riktigt hårt då. Han var alldeles vit han malmen. Dom hade den där gamla rostugns-piga innan dom gjorde den nya. Å dä var så dä fastna de där efter väggarna så dom skulle spetta. Å hett var dä. Dä var tre karlar då

dä var en rostugnsbas å så var dä två som spetta. Då var dä arbete. Då fick dom ha ett spett å spetta då i de där gluggarna. Skilja de där åt. För dä var så hett så dä rannt de där, fastna ihop de där, te de komma ner då neri, då var dä luckor där neri, då fick dom dra fram dom där då sen dom fått sönder dom så dä gick. Men då var dä arbete där i rostugnen på den tiden. Men dä var bästa fläcken te å vara på i alla fall för där var kallt. Men dä fanns inte en skrubb eller nå på den tiden att gå in i när en skulle äta, utan en fick ha maten där på en bänk. Å dä var kallt å dragit för väggarna var inte så täta på den tiden inte. Då fick en sitta där å äta då. Annars fick en ta ett säta å vända sig mot själva pipan då. Då fick en värma ryggen åtminstone. Å likadant där i kolhuset, där hade dom en kur, en liten en, ja, neri då, dä var bra när en fick ha den då å elda när dä vart kallt. För dä var kallt på vintern när en skulle vara där. Då fick en ta branner inne i kolhuset. Tog in veden, å så hade en varsin bänk så en fick ligga där då om man fick tid. Men dä var förut dä när dä inte gick så fort. Då kunde en ligga där då en 5 minuter emellan då inspektör Hahne komma dit, då sa han ifrån att vi fick inte elda där nere där, för dä var så nära kolhuset, dä kunde ta eld i kolhuset då. Men då hade dom elda där, ja kanske i 50 år förut. Men då vart dä slut på dä då. Men vi fick hitta på råd ändå. Vi gick ner i masugnen efter tegel som var tocke där hettegel å bar upp tocke då å la in i spisen. Å de där höll het nästan hela skiftet då.

- Vad var det, hettegel?

- Ja, det var tocke där slaggtegel. Dom var så här långa, å så här höga. Ja, tocke där dom har murat botten på masugnen, dä ä slaggtegel dä. Te dä vart ändringar då på den tiden.

- Vad hade ni med er som matsäck?

- Matsäck? Ja, jag hade kaffe, koka kaffe där då, å så var dä smörgåsar

å så var dä pannkakor för de mesta då som man hade med sig te å äta
 På den tiden fick en göra 1 1/2 skift innan han hade dagsverke å. Dä
 var 12 timmar på skiften då. Vi köra ett skift på 8 timmar då sen
 fick vila till 8. Men då skulle en ha de där halvskiftet på det
 första innan man fick ut dagsverke. Å då kunde en tjäna ungefär en
 2.25 på dan då på 1 1/2 skift. Jadå. Nog vet jag hur det har varit
 förr i tiden utan det var inte nå vidare, nån förtjänst ändå dä. Dä
 var dåligt.

- Vilka var bäst betalda utav dom som arbetade där i Moviken tror ni?

- Ja, om jag får säga tror jag dom hade mest som var på kransen. Jag
 tror dä. Å så dom som var i kolhuset, för dä var inte så många som
 ville vara där ä, för dä var så sotigt där. Hålla på med kol. Dä
 var nog de mesta betalningarna dä.

- Det här arbetet på kransen, var det speciellt ansvarsfullt?

- Ja, det skulle vägas alltihop, malmen å allting skulle vägas där
 då. Å det kunde vara en 5 slag som skulle hävas dit på kola då å
 blanda de där. Å allra sist var det kalk, hov på kalken då. De
 skulle vägas alltihop i en våg. Men dom gick ju fort fram tillväga
 dom där, dom var ju van dom där som var där. Tocke där gubbar. Å sen
 dom gjort 12 tocke där sättningar då då ringde dom ner, dä var ju
 klocka nere i masugnen, då ringde dom då när dä var 12, då fick dom
 slå ut järnet då, då rannt järnet ut då, då vart dä utslaget då.

- Skulle det vara 12 sättningar alltid?

- Ja, tolv hade dom. Dom hade nog inte plats för mer heller neri pipan,
 mer järn heller. Men det rannt alldeles som vatten det där järnet då.
 Då var det hett. Har ni aldrig varit å sitt i stål... i nå verk förut
 då å sitt tocke.

- Jo.

-Rinner alldeles som vatten när det blir hett det där.

- Hur lång tid tog det med 12 sättningar innan man tappade ur?
- Ja, det vart 3, om dä inte gick så fort var det lagom med 3 tocke där vagnar på timmen. Dä vart 24 tocke där kärror då. Kärror säger jag, det var två kolkorgar, kalla vi de där, å hjulet var alldeles frami de där å så var dä skakler, så en fick bära de där kola ut alldeles, för dä var inte nå som vägde, utan hjule var frampå ändan. Å den där var tung den, för dä gick 7 hl i en tokenen där kolkorg. Å dä var bra med kol dä. I en stig var dä 20 hl, dä var 20 hl i en stig. Ja, dä var 7 hl dä. Körde vi fram 15-16 tocke där gånger, då hade en gjort bra med, över 120 hl hade en skjutit fram då med händerna. Å bära det där med armarna fram då, å dä var motlut å uselt dä. Dä var lången vägar ... te å skjuta de där för hand. Vi fick ha rem då över axlarna då å sätta på skaklarna så en fick bära med hela kroppen då, ryggen å axlarna. De kände på ryggen de där. Men då en var stark så gick dä.
- Fanns det några tvättmöjligheter i masugnen när ni hade det där arbetet?
- Ja, dä vart ju badhus då på slutet då där nere vid masugnen så en fick gå dit å bada middag då. För dä var så då, det var 3 skiftlag då i masugnen, å då vart dä så att var tredje söndag så hade vi fritt, ett lag då. Men då fick dom göra tätare dom som stod då, så dä fyllde i de där på nå vis då. Men då en sluta då på lördagkvällen då kunde en ha fritt hela söndan till måndan. Då var dä alltid att en skulle gå dit å bada då, för då skulle en vara ren då när en skulle vara ledig. Men när en gick med skift, inte var dä att gå å bada då inte utan fick tvätta sig hemma då så gott en kunna då. Fick väl ha en säng för sig själv då å ligga. Men en var inte så sotig heller på kroppen, för kola var lite fuktig dom å, så dä dimma inte så mycke heller, så en vart inte sotig precis heller. Men dä var en gubbe som

var där, han hette Per Larsa, han hade varit där i kolhuset i all sin tid, han tvätta sig inte en enda gång han under hela tiden masugnen gick. Å dom kunde dra på den där masugnen på hösten, å han kunde gå till midsommarn, för då bruka dom alltid slå igen, för dom vart fri på midsommarn då på den gamla tiden. Han tvätta sig inte nå han, han torcka sig ibland i ögona, han var nog bra sotig han. Men han låg som en gris hemma å å mådde gott. Han var en värmlänning den där. Han var rolig den där gubben. Å inte var dä nån ordning med mat. Han hade en fru, men han vart väl gift han med en som inte var riktigt bra. Inte hade han nån ordning med nån mat ä. Han gick på affärn han å köpte sig en limpa å så köpte en 5 hg smör å så kom en med den där limpa på armen å det där smörpaketet i näven så bröt en en bit av limpa å så stoppa en in en smörklick med fingret. Å bra mådde en å. Han var aldrig sjuk heller. Å du vet han var sotig i händerna då. Smöret vart alldeles svart. Käringa bruka väl komma dit med nå mat åt en ibland då. Hon koka pärer å hade i en bläckhämtare. Fulla den med pären då. Han var tandlös den där gubben så han kunde inte äta nå hårt ä. Då fick en tocke där pären då. Å då nöp en dom med fingret å åt å stoppa in då. Han åt mycke sot han men han var frisk.

- Var det vanligt att fruarna kom med mat?

- Ja, det var bruksmänniska dä som en fick tag i när en kom dit då som en fria till. Han var ju gift men jag förstår inte fruga jag.

- Var det många hustrur som gick till sina män med matsäck på det där viset?

- Nej, det var dä då inte, för dom var nog hemma, för dom tog sina matsäckar när dom gick. För dom bodde ju där nere på bruke allihop. Dom var i masugna. Men förr, länge tebaks, då var de då folk som bodde långt ifrån, dom bodde ända uppe i Storåsen, kalla dom, var det masugnskarlar som bodde. Dom hade lång väg att gå dom. Dom gick jämt över skogen.

Dom fick väl nån matsäck med sig då på den tiden. Men nog hade dom mat, inte tror jag dom svälta, för dom hade ju jord allihop för dom hade ju ko å nån gris som dom slakta till jul, så nog hade dom mat alltid. Dom svälta inte. Å säd fick dom ta ut på bolaget de som ville då, fick ta till kvarna då å mala. Men dä var ju under den tin jag var en liten pojck då, dom hade den i Moviken då förut innan jag kom dit. Fick tocke där ta ut tocke där mat. Så nog fanns det mat alltid. Å ändå bättre vart dä sen dä vart affär där. För då fick dom ju allt dom ville ha där. Då frakta dom varorna då från Näsvisken på pråmar te affärn då. Godset komma då. Jodå, jag var på sjön å styrde pråmarna. Två gånger. Tre perioder jag var på sjön. Jag tror jag var där tills det vart nerlagt. Men dä blåste väldigt ibland. Dom säkte ju pråmar också där, dom hade en gubbe som styrde innan jag börja på då. En gammalgubbe. Å dä blåste väldigt. Å han hade följt med han om inte dä var en gumma på båten som inte fått titta upp. Hon var uppe i salongen neri men steg upp för å titta ut hur vädret var, titta hon bakefter å såg att pråmen höll på å sjönka, då ropo hon åt kapten å sa att pråmen sjunker sa hon, dä gör hon inte, sa han, dä är min bästa pråm sa han. Han sjunker inte han ä. Men gubben som var på pråmen han sprang han fram han fram i fören å röck ur sprinten så pråmen vart lös från båten å så tog han matsäckskorgen på armen å tog den plankan han sått på å så hoppa han i sjön. Å hade han inte släppt lös pråmen så hade den dragit båten med sig å allting den där pråmen för hon var lastad med malm så hon var tung å, men då klara han dä. Å gubben kom i sjön. Å han höll i den där plankan. Å han fick backa tebaks å ta reda på han då å ta upp han då. Tog upp en med en båtshake. Dom röck en baki då å drog upp en. Å då säger Smitten, men hade korgen farit, ja, den skulle jag ha med mig hem sa han. Men sen var dä färdigt för han, för då sa käringa ifrån att han kommer aldrig

på sjön nå mer nu ä sa hon på de där vise. Men dä blåste bra när jag var där, men det klarade sig i alla fall. Men han var lite försiktig sen, så han bruka inte gärna gå i stormar ä. Ett tag låg vi i Näsvisken, då blåste det väldigt den dan. Då komma det telefon därifrån att det var stormvarning. Å då låg vi där i Näsvisken å skulle ligga kvar tills det blev bättre väder. ...

- Hur gick det till när man styrde pråmarna?

- Ja, det var en spak baki, det var ingen ratt eller nå då på den tiden å ingen hytt, utan dä var en långan spak där som sått i rodret baki. Ja, ni vet väl hur ett roder är?

- Ja,

- Å den där spaken skulle en hålla vid då å ändra efter pråmen snodde då, fick en dra på den där spaken då så en fick pråmen å hålla sig efter båten, men den skulle gå lite på sidan, för den fick inte gå precis i vällvattnet efter båten, för då gick det tyngre. Dä var inte så mycke mer än så. Men då dä vart hösten, för den där båten gick ända på hösten då för dom skulle ha mycke malm då så dä räckte ända tills dä vart tjäla, men då var dä kallt, en fick stå där å hålla i den där spaken hela vägen ända från Näsvisken tills vi komma å la iland i Moviken. Å dä gick om 3 timmar ungefär. Men dä var kallt ibland. Så, ja, en fick ta mycke kläder på sig, men en bruka alltid få en pojk med sig då på höstarna då som bytte av en. Då hade en en skrubd där i fören på pråmen, å där var det spis i som vi bruka elda, vi fick gå in där å värma oss då, så den där pojken kunde byta av då om dä inte blåste alltför hårt då. Han fick gå

in där då å så fick en ha kaffe där då. Dricka kaffe där.
På dä vise. Men dä dröjde bra länge på hösten innan dom
satte dit den där pojken som skulle vara hjälpstyrare, för
dom skulle köra så länge som möjligt tills vi sa ifrån att
nu går dä inte längre, för nu fryser vi ihjäl. Då kom han
till slut ändå. Dä var ett varv då jag åkte från Näsvisen
å kallt var dä, å jag hade ett tjockt kappa på mig å så hade
jag en kavaj på mig, å så hade jag stövlar å jag hade en
hink som jag hängt frampå stolpen där jag stod, dä var en
krok där, en hink, å där hade jag eld i den hinken, å så
hade jag lite ved så jag elda där då å for å värmd mig
där då. Å när vi komma till ... dä var dä en bro som gick
över den där ... där. Då var dä folk som stod där, dä var
en 4-5 stycken, dom var ute å hade bil, dom stod där på si-
dan å dom stod där å titta. Å då fråga dom, är dä kallt?
Ja, sa jag, dä är dä. Ja, det där är väl inte mänskligt
å ha folk på de där viset var det en som sa. Men efter
den dan vart dä mycke bättre, för jag tror att de där la in
om det där att det var alldeles oförsvarligt att ha folk
på det där viset å inte nån hytt eller nånting. Å de kunde
snöga å dä kunde blåsa å man kunde bli blöt å. Men efter
den dan vart dä bättre. Dä var nog nära som klaga på de
där å la in om de där troligtvis. Men förr innan jag komma
dit till gubbarna å styrde, inte våga dom säga nånting dom.
Dom har frysit ihjäl dom å på den tiden, men dä vart lite
bättre sen då dä vart yngre folk å som våga säga till om
mera så vart dä bättre sen. Å då skulle de där prämar
lossas när en kom hem då. Han skulle vara tom till morron,
för en skulle gå ner igen då. Han gick var dag den där

båten när dom hade malm. Det komma in en malmskuta till stan då, då skulle de köras upp till Näsvisken å så upp till Moviken sen då. Men den gick om ibland då så dä vart mellanhamn ibland då, så vart dä ingen lossning där. Fick en göra nåt annat då på den tiden. Fick vi göra nåt på jordbruke eller nå. Men när vi komma dit med ... var dä ett jækla plåga för dom som var nere vid prämen å skotta. För dä gick fort å köra upp å tippa med de där. Å jag hitta på å vara där nere vid lossningen den där sommardom fick dit det där loket. Då skulle dom prova det riktigt å köra det då för dä var en ifrån verkstan med som var med å lärde den där som skulle köra. Å då skulle dom köra det yttersta som gick då för att inte ... tid ett tag. Köra upp å lassa tebaks igen. Å vi skotta nere i prämen ... belgena, men vi hannt inte lassa i två vagnar förrän dom kom ner tebaks då utan dom sått å hängde på den där relinga å titta på oss. Å vi skulle arbeta å dom gjorde ingenting. Men vi hade ju mer betalt. Vi kunde ju tjäna över 100 kronor i månån på de där jobbet, men då var dä ju tungt arbete de där. Dä var ju många pojkar där som var storväxta, men dom fick inte full dagpenning förrän dom vart 21 år dom. Nej, dom fick gå under dagpenning fast dom gjorde vanligt dagsverke. Men dä var mycke ackordarbete nere vid sjön. Det var ackord på kolugnarna å allting å tocke där. Dom hade vissa dagar på en kolugn, så om man la in en kolugn som var fullstor så hade dom 6 dagar på den. Å la dom in en på 4 1/2 då hade dom en dag gratis på den då. På dä viset var det ackord. Å likaså när dom hölla på å göra milor då, då la in kolmilor, dä var ackord på dä å. Å de

där pojkarna som orka, som var bra stor dom kunde vara en 17-18 år kunde vara med på tocke där tungt arbete dom. Då kunde dom tjäna lite mer då, annars hade dom under dagpenning när dom gick i dagsverke. Å dä var väl inte så på tok hög. Ja, dä var lika för mig i smedja å. Jag hade 1.30 om dan jag. 13 öre i timmen på 13 timmar. Å dä var väl lika för dagsverkarna å. Men man var ju inte van vid så mycke heller för jag börja ju med 50 öre om dan i Hedvigsfors. Jag börja å var i trädgården där å arbetade där då. Då fick jag 50 öre för att jag var där. Å jag var inte gammal på den tiden. Det var medan vi gick i skolan annen var dag då. Då fick en bara göra tocke där då på sommarn. Å så vart de si å så med läxläsningen då. Men man klara igenom det där då ändå. Med läsning å allting. Ja.

- Kan ni berätta lite om vad man gjorde på fritiden i Moviken när ni bodde där?

- Vad vi gjorde när vi var lediga? Ja, dä var ju inte så särskilt dä. Man finge ta igen sig då när man kunde, fick ha nå ledigt. Vi hade ju inte nå jordbruk eller nå, men dom som hade jordbruk dom fick väl hålla på med det där då. För dä skulle alltid göras nå tocke, dä skulle dikas å dä skulle stängas å dä skulle göras lite av varje, så nog hade dom arbete när dom hade fritt, dä hade dom. Men se far hade ingen jord han, så vi hade inte tocke vi då. Vi fick gå i skogen då hösten, å gå å jaga å tocke där då. Skjuta harar, vi skulle inte få jaga heller, bolaget skulle ha jakträtten själv dom, så vi skulle inte få skjuta nå harar på den tiden ä. Nej. Men vi sköt ändå. Bra mycke å. Å

inte vart dä nån stämning heller ä.

- Fiska ni mycke också i Dellen?

- Ja, dä gjorde vi. Vi hade ryssjor där ute, å nät å, men dä var bättre med fiske på den tiden, dä var mera vatten i Dellen då, så gäddorna gick upp på land så långt upp att ryggen stod upp på dom på den tiden dom hölla på å leka. Dom sköt dom med hagelskott efter land. Dä kunde vara stora gäddor på en 4-5 kilo. Men nu vart dä sämre sen. Dä vart mindre vatten å tocke där. Jag vet inte var dom har tagit vägen nu. På våren om en lägger ryssja å dä ä bra med vatten då kan en få då, men dä brukar alltid bli för sent för isen ligger i Dellen så dä blir för sent för dom hinner leka ifrån sig innan en hinner ut med den där ryssja. Dä är dåligt med dä. Men vi brukar dra ut stibb vi på isen min svärfar å jag, vi drog ut stibb vi på isen för dä frätte bra när solen skiner det där stibbet så vi bruka få isen tunn å så gjorde vi hål å så la vi ner ryssjorna då. Vi kunde få bra med fisk på det viset om man gjorde på det viset. Annars skulle en vänta tills isen gick upp, då gick dä nästan länge om innan man fick ner nå.

- Ni talade om den där dansbanan förut som ni byggde i Moviken, hur användes den på för vis, i vilka sammanhang?

- Ja, dä var de te å dansa där varenda helg, söndagkvällar då. Jag bruka spela där ja, fiol, å så hade jag en bror som spela å så var dä en gubbe te som bruka spela, men han ville inte gärna gå ner han å spela för han var gift han, han skulle vara lite livad då, lite full då. Å far min han bruka spela ibland å när dä var så. Hade fester där då.

Vi hade fackföreningsfester där då å tocke där. Å då skulle dä vara dans då. Å så var dä lusttur på Dellen. Dom gick med båten å en pråm då gick ända bort åt Norrbo å Näsvisken å hämta folk å dä vart fulla pråmen dä. Dä var mycke folk i Tranelund, i spinneriet där nere i lunden som åkte ända till Moviken på den där festen, då var dä dans på den där dansbanan då, men inte var dä nå inträda te å dansa, dom fick dansa fritt dom då. Dom fick väl lösa en biljett förstår jag, 15 öre för å gå in då, på den där festen där då. Några spelpengar var dä inte på den tiden. Fick spela fasligt då. Jodå. Men en vanlig söndag så där då när vi var i Moviken då var vi alltid där på kvällen, å spela då så dom fick dansa. Å dä var bra med folk där då å, för dom komma från Strömbacka, för dom hade inte nå dansbana där heller. Dom var nere dom å. Dä var roligt på den tiden å. Men jag minns så väl, vi skulle ha fackföreningsfest där, å då skulle vi ha en talare dit. Å då hade förvaltarn på Strömbacka, jag säger inte namnet på en, då hade han sagt till att vi fick inte ha någon politisk föredragning på festplatsen. Utan, ja då visste vi inte hur vi skulle göra med dä då, utan då vart dä bestämt på ett möte att dä blir inte annat än att vi får gå upp på landsvägen när han ska tala. Å dä gjorde vi då. Å där höll han tal. Men dä första han sa när han började var, ja, jag har rest mycke, sa han, jag har hållit tal på alla möjligt platser, men att inte en får hålla ett tal på en festplats det har jag inte varit med på länge, för dä ä gammalt å gammelmödiget sa han. Men se dom var så rädd för de här politiska föredraget att vi skulle komma å få re-

da på nånting uti världen på den tiden förstår du väl. Han fick tala på landsvägen då, för där kunde dom inte förbjuda för dä var allmän väg dä. Jo jag vet förut, innan dä vart där dom bruka hålla till, då bruka dom hålla till efter landsvägen då, dom har en grusgrop vid landsvägen å där bruka dom tala. Ja, vi hade en strejk... där en gång å, men du vet i början då var dom med i fabriksarbetarförbundet, men dä vart ändrat så vi kom med i skogsarbetarförbundet, för vi vart egentligen skogsarbetare på den tiden så vi kom dit då. Å då skulle vi ha nå priser å påökt då. Då fick vi ha en då, dä kunde vara två från den här avdelningen i Moviken som for till Stockholm å underhandla, för då var dä inte som nu ä att dom hade, dom har tocke dära som underhandlar nu, utan dom hade en då på varje avdelning, varje förbund, som fick fara till Stockholm å underhandla där då. Å då hade vi förvaltarn på Strömbacka som var med under de där underhandlingarna då. Men dä var svårt att få nå priser. Dom bjöd inte nå. Men då vart dä strejk. Då vart vi tvungen å strejka då. Å dä sämsta en gjorde nån gång var att strejka, man tjänte ju nå när man var i skogen å högg, men då fick vi inge understöd heller, halvt understöd. Man kunde få en 5-6 kronor i veckan att leva på, dä var ju ingenting då. Å svårt var dä å få nå påökt av de där gubbarna, för dom ville inte betala nå. Nä. Vi hade en 15 öre för biten, 14, 12 å 22 å 25 öre för timmer te å hugga då i skogen. Å en var ju tvungen att försöka få lite mer för dä var ju nästan lite dä för dä vart ju dyrare tider ju å allting ju. Men ser du, de där gubbarna dom skulle inte betala folket nå mer än dom hade förut. Dä skulle vara gammalt dä förstås.

- Hur sluta strejken då?
- Ja, vi gick en hel sommar i strejken en gång. Det var sista strejken vi hade tror jag. Å då hade dom slåttern, å skulle dom med järn till Näsvisken. Å då hade dom befäl då förstås, för dom var inte organiserade då på den tiden. Å rättarn i Moviken var med å. Masmästarn, dä var tockear där då. Var i Näsvisken då å lossa de där prämarne. Men dä gick inte. Vi inte gick dä nånting dä när dom inte var van. Så hade dom slåttern då. Å då skulle dom ha hjälp då å. Dä var väl några som var strejkbrytare, en gubbe som hjälpte dom på slåttern då. Han var inte organiserad. Han var å hjälpte dom. Å på Hedvigsfors sa dom de att Lindman körde slåttmaskin själv, men dä var lögn dä. Men dom sa dä å dä stod i tidningen. Men inte säger jag för att det r sanning. Men det stod i tidningen. Han var på Hedvigsfors han på den tiden. Han var ju statsminister han då. Han var ju högsta aktieägaren på dä bolaget då på den tiden. Å sen i Moviken hade dom väl gubbar då som hjälpte dom med slåttern å arbeta. Å då räknades dom som strejkbrytare dom då. Jag minns vi hade möte på dansbana, vi fick inte hålla till inom väggar, eller ha möten där. Dä vart förbjudet där å när dä var strejk, så vi fick gå till skogs om vi skulle ha möte. Vi fick ju alltid rapporter från förbundet vi hur det stod till å hur dä var å vi skickade in rapporter å. Så skulle vi ha möten men fick gå till skogs då. Men vi börja på å vara på dansbanan för dä var våran dä. Så vi var där ibland å hade nå möten där då. Å då var dom nere vid sjön å höll på å lassa ur bräder för dom hade såg där nere vid sjön hade stabba. Å de där

stabbarna dom skulle takas. Å då var dom där. Till å med masmästarn våran var där å han vart ju strejkbrytare han å förstås, å så var där flera, rättarn å ja, de var tocke där. Å då var vi där på möte å dä var inte nå långt att gå ner till sjön. Å då komma vi överens där att vi skulle gå ner å titta hur dom gjorde när dom taka dom där stabbarna. Å dä gjorde vi. Inte allahop, men vi var 8 stycken som gick ner vi. Ja, då var dä plankor så här som gick upp vid stabbe. Å då var dom där. Å då gick vi upp där, men jag gick först ja, så jag komma längst upp jag nära dom. Å då fråga dom, han som var där, jag minns inte tocke dä var där. Vad var dä för mening med det där att vi komma ner så där. Då sa jag, ja, vi tänkte titta hur ni gör, hocken de är som jobbar här nu för ni är uppskriven som strejkbrytare allahop. Ja, dä brydde dom sig inte i för dä var däsamma. Å vi resonera. Ja, dä här är ju ynkligt sa jag, för dä var jag som tala mena. Dä är alldeles ynkligt de här dä vore väl bättre att det blev uppklarat de här innan dä blir höst å kallt å mörkt å uselt. Ja, sa han, men de där rapporterade dom där till förvaltarn Bevallius att dä hotas me att dä blev mörka kvällar för då skulle dä bli stryk. Så han kom ner å kalla mig till kontoret på Moviken. Jag fick gå indär å han var så elak å han skällde på mej å han sa, å de andra är lite dum, de är illmarig de andre sa han, dom håller sig bakom dom. Ja, man ska väl säga vad man tänker sa jag. Jag har hört att Leander har varit med förr sa han så han vet hur det går till det här. Jag var med i organisation förr jag sen jag kom ut å var ute. Ja, å elak, men jag sa, jag står inte här ensam

under Pontius Pilatus, för vi var 8 stycken som var ner till sjön å dom ska hit allahop innan vi klarerar de här. Å jag gick ut i affärn å han komma efter å han hade näsduken i mun å han tugga näsduken för han var så elak. Så gick han innanför disken så här fram å tebaks å så sa han så här. Å Leander svarer också sa han. Ja, dä skall jag göra sa jag, jag har nyss varit i dä militära å där fick jag lära mig tala högt å svara folk sa jag. Å han vart elak, då vart han elak. Nu går jag, han hade pojken med sig å, han hette Ragnar pojken, han hade han med sig, han var inte gammal han, han skratta han åt alltihop det där. Ja, men jag gick därifrån jag å gick ut. Å då hade vi ett möte sen, å då komma vi överens på det där mötet då att vi skulle kalla nern tebaks, å hela, allahop som var organiserad skulle in på det där möte å förklara de där då. Han komma ner då i alla fall å var nere där. De var på bolagskontoret dä, å han var då elak då men han vart snäll innan vi skiljdes. För jag hade ju hjälp jag utav de andra. Dom sa dä att jag var väl inte den bråkigas-te utav dom som bråka med nå tocke ä, men tacka för dä om man blir retad tyckte dom. Man får väl lov å svara då lite. Ja, men innan vi gick där då fråga jag, hur är dä nu sa jag, har förvaltern något personligt hat te meg nu för de här, eller hur är dä, eller ska jag flytta härifrån sa jag för han hota mig å åka upp lagen å å dä var en skarpan lag dä för den kunde han straffa folk för för tocke där. Nej sa han, dä får väl vara nu. Men gå inte å gör om tocke där sa han. Nej, dä ska jag inte sa jag, för jag ska inte bråka så mycke jag, så dä vart slut då, dä vart inte nå mer då.

- Vilket år kan det här ha varit med strejken å..?
- Ja, dä var ju olika år dä, för vi hade ju tocke där småstrejker varenda år dom skulle underhandla, avtalena räckte på ett år dom. Dä var olika tider, men dä var den längsta strejken vi hade då på sommarn.
- Men det här när ni gick ner å titta på dom?
- Ja, det är nog bra länge sen dä, dä är dä nog, för dom hade sågen nere vid sjön då på den tiden. Å jag var gift då å hade familj då, dä var väl kanske 1932 kanske dä var. Nej, dä var nog senare, dä var nog senare, dä var dä nog. Dä var nog kring 40 å.
- Vilket år gifta ni er?
- 1913.
- Var fick ni lägenhet då när ni skulle gifta er?
- Ja, jag fick en lägenhet då, det var en gamla stuga som var tom den uppe vid Högmyra. Dä var en familj som flyttat därifrån. Den stugan var tom den. Där hade bott folk då förut. Den fick jag ha till börja med, fick bo där då. Å då hade jag den här jënta som var hit nu då, hon var född hon då.
- Men ni har bott på andra ställen också förstår jag.
- Ja, jag fick en annen lägenhet sen då för dom byggde upp en ny stuga så dä var folk som bodde där då, där var en som hade lungsot som hade bott på den ena ändan, men han flytta ifrån, han dog tror jag. Då skulle dom renovera, måla å greja upp de där. Då hade jag begärt den där lägenheten för jag ville ha bättre. För dä var uselt de där. Men då börja dom ta folk ifrån Gallström, som skulle flytta till Moviken för dom var ju Moviksfolk, men dom hade

väre ve Gallströms dänne å jobba två familjer. Då ha dom lova dom, en utav dom där, dom skulle få den där lägenheten. Men ja häkta driva genom ändå så ja feck en där lägenheten ja, som var där förut å geck å arbeta åt bolage. Så ja feck en där. På dä vise fick jag bättre lägenhet då. Men ja bodde framme å ett ta, arrendera där å, hade ställe där å. En gammel gård som ja bodde i, hade jord å kor å.

- Så då arbetade Ni inte för bolaget ?

- Jodå, jobba i skogen, arbeta i skogen. Ja bodde förut hänne nedanför ve Hästnäs i en gård där, hyra där då. Ja vet inte hur'e vart, ja komma därifrån från Moviken ja då, flytta därifrån. För ja flytta till Nestavall för att få arbeta där på såga. För ja var en tocken där flykting, ja ville tjäna mer pengar ja. Då flytta ja dit, Nestavall. Men dä där kommer föll inte ut? Att d'ä jag, som har gjort allt dä där? Ja vill inte dä.

- Det ska det inte göra, det lovar jag.

- Ja var i Nestavall å jobba där å såga där, var där te jul, ärbeta då. Hade ja fem kronor om dan där i såga. Ja var i en hyvel där å hyvla värke. Jaa. Å då bodde ja i Hässjnäs, ja hyra där då för ja skulle arbeta åt bolage om ja skulle få bo i bolages lägenhet. Så då va ja där. Så sluta ja där te jul å for hem. Så högg ja timmer på vintern åt en där som bodde i Hässjäs, för ja va svåger me han, han va gift me en syster till mig han. Högg timmer åt han på vintern. Men då på sörmarn då vart dä ledit hänne i Fönbo en gård där som var ledi. Då säger den där svåger min: "Men hör etter de du, om du får flytta dit" sa han "för d'ä jord åt gårn å allting". De va en tre fyre tunnland jord där å. "Köp en ko" sa han. Ja, ja gjorde dä ja. Gårn skulle ja få då, men inte jola, löva dom då. Men ja flytta dit ändå ja, ja tänkte bli väl nå rå mä jord å bara ja kommer dit. Ja, ja feck väl dit å var där. Då vart dä slättern där, då

skulle dä slås. Då kånner order från Strömbacka ja skull slå åv hö
 åt bolage då, för bolage skulle ha höe dom, för dom skulle ha te
 läns ut ett ställe för de va så dålit där. Men - å ja gjorde dä.
 Men då ha ja väre opp å villa arrendera den där jola, men ja skulle
 int få. Ja slog dä där ja då, slog en hel del som slå. Så hade ja
 en som räfsa å så hässja mä. Å ja lejde kring folk å. Men sen då
 ja kån opp till Strömbacka mä den där räkningen ja, för dä va en fy-
 rahundra kronor dä, mä maskin å folk å allting ... men då titta han
 på mej förstmästarn då, Tigerström heta han. Kånner ni igen en?
 Skogschefen på Iggesund, han flytta till Iggesund sen då. Kån ja
 dit mä den där räkning ja, "Men dä vart dyrt dä där" sa han. "Har
 han häve in allt hö å?" Ja, hö ä i laan å allting, sa ja. "Ja" sa
 han, "lagen lyder så" sa han "att hö ska ställas upp på ställe å göd-
 seln ska ut på jorden" sa han. "Du får väl ta jorden då på arrende"
 sa han. Ja, hur mycke ska ja ge i arrende då? sa ja. "Ja, de får
 du veta sen" sa han. Ja tog'e ja då å hade dä ... Sen feck ja reda
 på - dä va på våra då - va ja skulle betala ve, då skulle en ha tre-
 hundra kronor för arrende, för de där lilla ställe, å en kölare be-
 tala bara nitti å hundra kronor för ett ställe på en tolv femton
 tunnland. Men ja skulle betala trehundra kronor ja. Ja feck betala
 ha ja, dä ja feck utav bolage då, för att ja arbeta åt dom å. Men
 ja sa - för dom ha betala femti kronor förr för åre på dä där ställe -
 men ja feck betala dä där ja. - Dä va olika priser. -
 Fiolspel.
 - Dä där va köra oxan dä.
 Fiolspel.
 - Köra oxan, köra oxan ... (sång).
 Fiolspel.
 - Vad var det för nåt då?

- Dä va en vals. Den gick lite fort kanske.
- Vad heter den för nånting?
- Jaa, ja vet inte, men han - den där valsen är etter en som heter Krans-Kalle, en gammal spelman.
- Fiolspel.
- Vad hette den där då?
- Ja, d'ä en gammel polska dä där, d'ä ingen namn på den, men ja har en som heter Vi gubbar, vi gossar. Men om ja kan den ...
- Fiolspel.
- Den där kalla vi för Vi gubbar, vi gossar eller tocke där.
- Fiolspel.
- Jaa, ja kommer på ...
- Fiolspel.
- Ska ja spela mer?
- Fiolspel.
- Ja, nu så. När ja börja lära ma, då hade vi ingen fiol, inte pappa hade nån fiol. Han hade en gammel en, men ja var utan fiol ja. Då va dä en bokhållare på Hällviksfors som hade två fioler. Då hade'n en som han ha köpt - den kosta sjuttifem kronor den där fiolen, så dä va en riktig fiol å. Då fråga'n mäg om ja ville låna'n. Jaa, sa ja, dä går väl inte å lära sej. "Joodå, ta hem en å ha'n hemma å spela på en här" sa han. Jaa - ja tog hem den där ja å skulle spela men då hade vi en gammel gurma som var farmor åt min mamma som va där. Hon var gammel. Å då sa ho så här: "Men du får väl inte spela en fiol medan jag lever" sa hon. För ho tyckte dä va synn å sitta å spela. Ja, sa jag, dä blir föll inte nå av et heller. Så ja fick vëra lame min far följa mä den där fioln å vëra i kammarn där å spela. Å så vare att dä vart en sån där kvartett - dä va väl en sju åtta stycken som spela fiol å hade en tocken där stråkkvartett. Då kom ja

må där ja, men d, spela inte ja på en tocke där, ja hade en basfiol ja å spela på. Spela ja altfiol iblann å. På dä vise så börja ja lära mä noterna, för ja spela etter noter då på den tiden - vi var ute å hade konserter då, fick in lite pengar då på dä vi. Vi va en åtta stycken. Far va mä han å på dä där, å så var'e fler. Ja dä va väl den här bruksgubben som va mä då. Dom hade en rättare som va väldit musikalisk, han skötte de hela han. Så va dä en byggnästare som hette Bärsmän. Han hade en pöjke som spela. Så vi va bra många då när vi va i lag allihop, men den där Bärsmän va religös han, han va baptist han, å hanses pöjkar fick inte vara lame öss när vi spela dansmusik i. Men när vi spela bara vanlit tocke där stycken å bitar, då va vi i lag. Bruka spela på godtemplarfester på ... när dom hade tocke där. Dä va då ja börja spela, lite av varje. Sen börja ja spela på gehör å. Sen kom ja in i hornmusiken där, spela väl där ett tag. Men sen börja ja spela utan, ja spela på gehör, dä va en aen pöjk som va mä å spela, va ute å spela på dansbanan till kvällen. ... Dä va huvesaken dä ruscha så en fick dansa. Men dä va mest te dragspel å fiol då på den tiden. Ja vet ja jobbade på Strömsbruk en sömmer å, där va ja å spela varenda söndakväll här på dansbana. Dä va en till å, en Hasselbo som va spelman, så vi spela i lag där vi då.

- Brukade dom ta upp spelpengar åt er?

- Nä, inte feck vi nånting inte, vi tyckte dä va rolit å spela ändå vi. Dä va int rå mä nära spelpengar på den tiden inte. Å så jobba ja i Lund ... spela ja där på dansbana å. Dä va en som hade dragspel, kumma ifrå lagårn direkt, körme in där å han spela han då. Dom hade dansbana i lunden. Jaa. -